

Pomagajmo odpreti novo stran

Tudi od slovenskih volivk in volivcev je odvisno, ali bomo prihodnji teden lahko napisali, da so v Trstu zares dani stvarni pogoji za odprtje nove strani v njegovi zgodovini. Globoko smo sicer prepričani, da se naši ljudje, ki volijo v tržaški občini, dobro zavedajo velikega pomena ožjih volitev v nedeljo, 5. t.m. To so namreč že pokazali v prvem volilnem krogu 21. novembra. Kljub temu pa menimo, da jih je potrebno zlasti opozoriti, naj se v nedeljo gotovo udeležijo volitev, saj utegne le peščica glasov biti odločilna.

Nasprotniki Illyjeve kandidature za župana, ki jo tokrat podpirajo prav vsi Slovenci ne glede na politične, nazorske ali kakršnekoli druge razlike, so v zadnjih dneh volilnega boja pokazali, da ne izbirajo sredstev in da se ne pomišljajo posluževati se tudi najbolj nizkotnih in odurnih. Očitno računajo, da so volivci nezreli, zato brenkajo na čustvene strune oziroma uporabljajo argumente, ki zadevajo bolj strasti kot pamet.

Mislimo pa, da so se tokrat uštel, saj utegne na primer očitke, da Illy ni služil vojaškega roka zaradi takšnih ali drugačnih psihičnih motenj, bolj delovati kot bumerang, kot pa koristiti njegovemu tekmecu. Ne glede na to pa lahko rečemo, da so se s tem dejansko razgalili in pokazali svoj pravi obraz.

Tudi zaradi tega je prav, da jim na voliščih, z zaupanjem svojega glasu mlademu podjetniku Illyju, pokažemo, kako nočemo imeti z njimi nobenega opravka in kako je že skrajni čas, da izginijo s političnega in upravnega prizorišča.

Ne delamo si seveda nobene utvare, da bodo Illy in njegovi sodelavci takorekoč čez noč rešili in uredili vse probleme. Prepričani pa smo, da se bo v novem ozračju mogla v Trstu zares odpreti nova stran v njegovi zgodovini.

DRAGO LEGIŠA

Pokrajinski tajnik Ssk Martin Breclj

»Če zmaga Illyjeva naveza bo uspeh Slovencev izreden«

Pred ožjimi volitvami 5. decembra se je tržaška javnost razdelila na dva tabora: na sile, ki se oklepajo preteklosti, saj so doslej živele od starih sovrastev in razprtij, in na tiste, ki nujno želijo potrebnega korenitega preobrata v mestu. Prvi krog volitev je vsekakor pokazal, da slednji številčno prevladujejo. »Na splošno se lahko Slovenci veselimo volilnih izidov z dne 21. novembra,« nam je dejal pokrajinski tajnik Ssk Martin Breclj. »Naši volilci so pokazali, da se zavzemajo za odprto politiko, ki bo temeljila na sožitju in sodelovanju. Ta Tržaškem smo na splošno priča neki želji po prenovi političnega sistema, kar med drugim v vsedržavnem merilu izstopa kot zanimivo in uspešno iskanje novih poti. Lahko pa smo zadovoljni tudi mi, kot predstavniki Slovenske skupnosti. Stranka se predvsem zaradi novih volilnih pravil, pa tudi iz drugih političnih razlogov, ni mogla predstaviti s svojimi listami, ampak je nastopila s svojimi kandidati na skupnih listah. Naši kandidati so

se dobro uveljavili. Za to je treba izrešči zahvalo vsem našim volivcem, ki so pokazali veliko zrelost in odgovornost v teh povsem spremenjenih razmerah.«

Ti volilni izidi po besedah Martina Breclja jasno dokazujejo, kako je potrebna in koristna slovenska politična stranka. Brez takšne politične organiziranosti bi Slovenci imeli bistveno manjše politično zastopstvo in ne bi mogli igrati vloge subjekta. Poleg tržaške občine pa je važen tudi volilni uspeh v devinsko-nabrežinski občini in v Miljah, kjer imamo prvič v zgodovini svojega predstavnika, in v nekaterih rajonih v mestu, kjer Slovenci doslej prav tako nismo bili zastopani. Na vzhodnem in zahodnem Krasu pa je na žalost prišlo do nazadovanja,« je pripomnil pokrajinski tajnik Ssk, »prav tam, kjer smo se kot stranka predstavili s svojim simbolom. Mislim, da je tu verjetno prišlo do zmešnjave oziroma zamenjave simbolov in so nekateri naši volilci glasovali za Zavezništvo za Trst.«

»V primeru, da na ožjih volitvah 5. decembra zmaga Illyjeva naveza, bo uspeh naše narodnostne skupnosti izreden«, je še poudaril Martin Breclj, »prav tako pa bo velik tudi uspeh Ssk, ki bo v tem primeru zastopana kar z dvema svetovalcema, kar bi bilo prvič v zgodovini stranke, in to v novem občinskem svetu, ki ne bo več štel 60, ampak 40 svetovalcev.«

»Za decembrske ožje volitve torej pozivamo vse Slovence, naj brez izjeme podpro Riccarda Illyja, saj je alternativa v tem primeru edinole predstavnik okostenelega Trsta — Staffieri. Zmaga odprtejšega Trsta pa bi lahko bistveno prispevala k reševanju problemov slovenske manjšine, ki so že dolgo, predolgo na mrtvi točki. V tem trenutku pa bi bil tako vsedržavni kot mednarodni kontekst ugoden za kaj takega,« je še poudaril pokrajinski tajnik Ssk. »Tu mislim predvsem na tri stvari: na deblokiranje italijanske demokracije, na posebno mednarodno pozornost do manjšinske problematike in na pogajanja med Slovenijo in Italijo.«

Hranilnica iz Doberdoba tudi v Ronkah

Pogovor z ravnateljem dr. Maksom Gergoletom

Slovenski denarni zavodi v Italiji so od sobote, 27. novembra, bogatejši za novo bančno okence. Kmečko-obrtna hranilnica iz Doberdoba je namreč uradno odprla svojo podružnico v Ronkah, to je v središču Laškega, kjer živi številno slovensko prebivalstvo. Na slovesnosti se je kljub hladnemu vremenu zbrala poleg političnih in gospodarskih predstavnikov več stoglava množica domačinov, kar nedvomno dokazuje njihovo navezanost na doberdobski zavod.

Z ravnateljem Kmečko-obrtna hranilnice iz Doberdoba dr. Maksom Gergoletom smo se že pogovorili ob odprtju novega sedeža pred približno poldrugim letom. Tokrat pa smo ga vprašali, kaj meni o pomembni novi pridobitvi.

Posnetek s slovesnega odprtja nove podružnice v Ronkah (foto S. Ferrari)

»Delovanje Kmečko-obrtna hranilnice iz Doberdoba ni osredotočeno le na področje doberdobske občine, pač pa se razteza tudi na Laško, in sicer v Tržič, Ronke, Fogliano, Redipuglio in Zagraj. V teh krajih imamo precej strank, ki nam omogočajo, da lahko uspešno delujemo. Naše poslovanje sloni predvsem na tako imenovanem družinskem odnosu: skušamo uresničevati potrebe strank z nudenjem raznovrstnih uslug, servisev in kreditnih operacij. Želimo, da bi se stranke počutile v čimbolj domačem in prijetnem okolju. Na teh temeljih sloni naša politika in mislimo, da jo uresničujemo tudi z odprtjem nove podružnice v Ronkah.«

Kako ste pravzaprav izbrali sedež nove podružnice, zakaj ste se odločili prav za Ronke? Ali lahko banka pripomore k ohranitvi slovenske identitete tega področja?

»Odgovoril bi lahko tako pozitivno kot negativno. Predstavljamo se kot slovenska banka, na katero naši

(Dar) IIII ➡

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 2. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tisoč let naših prednikov; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Prežihov Voranc: »Gospodstvo polje«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Galerija likovnih ustvarjalnosti; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ PETEK, 3. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Prežihov Voranc: »Za delom«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Draga babica...«; 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.00 Nekaj minut z...; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 4. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Tomo Česen: »Med nebom in zemljo«; 10.00 Poročila; 11.05 Putpur; 12.00 Krajevne stvarnosti: »Ta rozajanski glas« — oddaja iz Rezije; 12.45 Krajevne stvarnosti: Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 »Ena se tebi je želja spolnila« — romantični sprehodi v neponovljivo obdobje umetnosti; 16.25 Glasba za vse okuse; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Janez Povše: »Za plačilo ti prinašam slovo«.

■ NEDELJA, 5. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Zgode in nezgode sv. Miklavža« (Zlata Jurin); 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Pekel«; 15.00 Krajevne stvarnosti; 15.30 Šport in glasba; 17.00 »Miklavž prihaja«; 18.00 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 6. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: dr. Branko Agnetto; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: — Volitve '93 — Prežihov Voranc: »Prvi maj«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Profesor Ficko in gospod Packo«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Niti raj niti pek — Amerika.

■ TOREK, 7. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Svojo poslednjo voljo pri zdravi in čisti pameti izrekam; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Prežihov Voranc: »Bajonetni napad«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Pekel«.

■ SREDA, 8. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Beseda za današnji dan; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Orkestralna glasba; 10.00 Mladinski oder: »Vsi telefoni tega sveta«; 11.00 IZ STUDIA Z VAMI: 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka '93; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.00 Maše in Italy; 15.30 Mladi val; 17.00 Mi in glasba; 18.00 Tiho tiho, davno davno.

Hranilnica iz Doberdoba tudi v Ronkah

italijanski prijatelji gledajo z velikim zaupanjem. Po drugi strani se lahko naši domačini, ki so se svojčas izselili s Krasa v Laško, čutijo v domačem okolju. Tu namreč živi veliko Slovencev.

V začetku stoletja je bilo preživetje izredno težavno. Številni Kraševci so se izselili prav v Laško, da bi našli boljše življenjske pogoje. Prav s pomočjo naše Hranilnice so si lahko kupili zemljo in jo začeli obdelovati. Na ta način so se osvobodili številnih odtuhov. Ljudje so imeli veliko zaupanje v hranilnico nasploh.

Ali soglašate s trditvijo, da uresničuje Vaša banka politiko majhnih, a premišljenih in stalnih korakov?

»Soglašam s to trditvijo. Mislim, da je bilo delovanje doberdobske hranilnice vedno zelo preudarno. Lansko leto smo končno uresničili potrebo po novem sedežu. Letos pa smo se želeli še bolj približati novim strankam na laškem področju, zato smo začeli iskati primerne prostore, kjer smo nato uredili novo podružnico. Le-ta je prav na meji med Ronkami in Tržičem, torej na idealnem stičišču.

Izvoljeni svetovalci Ssk v tržaških rajonskih sosvetih

Novo mesto, Nova mitnica, Sv. Vid, Staro mesto

LAURA ABRAMI (73 preferenc)

Stara mitnica, Sv. Jakob

BORIS SLAMA (85 preferenc)

Sv. Ivan, Kjadin, Rocol

JOŽKO GERDOL (118 preferenc)

Škedenj, Čarbola, Sv. Sobota, Sv. Sergij

SERGIJ PETAROS (84 preferenc)

Rojan, Greta, Barkovlje, Kolonja Škorklja

ALEKSANDER FURLAN (154 preferenc)

Zahodni Kras

HENRIK LISJAK (57 preferenc)

Vzhodni Kras

ANDREJ BERDON (110 preferenc)

Pokrajinska občna zbora SKGZ

V Dolini je bil v soboto, 27. novembra, prvi pokrajinski občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze za Tržaško. Za predsednika je bil potrjen Suadam Kapič, ki bo torej še nadaljnja tri leta vodil tržaški del organizacije. Na občnem zboru je bil izvoljen tudi novi svet.

Na srečanju je predvsem prišla na dan zahteva po drugačni, bolj prožni organizaciji, ki bo znala bolje povezovati med seboj člane manjšine in tudi manjšino z matico. Govor je bil tudi o stanju v Trstu, predvsem o hudi politični in gospodarski krizi. Edini možni izhod je, da na balotaži 5. decembra zmaga županski kandidat Illy. Njegova izvolitev verjetno ne bo prinesla tvekanja zasuka, vendar pa bi to vsekakor bil začetek hoje v novo smer.

Udeležence občnega zbora tržaške SKGZ je med drugim kot predstavnik Sveta slovenskih organizacij pozdravil Sergij Pahor, v imenu »gostiteljev« — dolinske občine — pa je spregovoril župan Marino Pečenik.

Goriški del SKGZ pa je konec prejšnjega tedna zasedal v Sodalnih. Predsedniško poročilo je podal Karlo Devetak. Tudi on je govoril o nujnosti povezovanja med Slovenci in poudaril, da zveza v nobenem primeru ne sme prevzeti vloge stranke.

V Cankarjevem domu v Ljubljani so konec prejšnjega tedna podelili prestižna Bloudkova priznanja in plakete za uspehe in delo na športnem področju. Gre za najpomembnejšo nagrado na slovenskih tleh na tem področju. Letos je plaketo prejel med drugimi tudi Športni krožek Kras in Zgonika za »uspešno razvijanje športa med zamejskimi Slovenci in tekmovale dosežke zlasti na področju namiznega tenisa«.

»Trst v predpraznični odeji«

Tako se glasi naslov 2. fotografiskega ex tempore, ki ga v soboto, 4. in v nedeljo, 5. decembra, priredil Fotografski krožek FOTO TRST 80. Ex tempore bo potekal v tržaškem mestnem središču ne glede na vremenske razmere. Odprt je ljubiteljem fotografije iz Furlanije-Juljske krajine in Slovenije.

Vsakdo lahko sodeluje z enim do največ dvema DIA filmoma (24 x 36), ki jih prinese s seboj. Obvezni so DIA filmi, ki zahtevajo navadni razvijalni postopek E-6.

Vpisnina za vsak oddani film znaša 12.000 lir.

Vpisnina, obvezno predhodno označevanje in sprejemanje poslikanih filmov bo potekalo v Gregorčičevi dvorani (ul. sv. Frančiška 20, II. nad.), v soboto, 4. decembra, od 13. do 19.

Pobratenje v Števerjanu

V Števerjanu je bila v soboto, 27. novembra, slovesnost ob pobratenju krajevnih sekcij Slovenske skupnosti s sekcijo Slovenskih krščanskih demokratov iz Medvoda. Člani obeh strank že vrsto let gojijo prijateljske stike. Zamisel za pobratenje se je porodila pred kakim letom v Medvodah, ki naj bi v kratkem postale samostojna občina. Za krščanske demokrate iz tega mesta so stiki s števerjansko Ssk toliko bolj pomembni tudi zaradi izmenjave izkušenj in nasvetov glede vodenja občinske uprave. Povedati je treba, da je bil do sedaj v Sloveniji pojem občine bistveno drugačen kot pri nas, saj je v bistvu ustrezal našim pokrajinam. Še najbolj je bila občinam, kakršne poznamo mi, podobna Krajevna skupnost, ki pa navadno ni imela dovolj pristojnosti.

Predstavniki iz Medvod so 27. novembra prišli v Števerjan pozno popoldne, nato pa so šli najprej na Sveto goro in si ogledali slovensko in italijansko stran Brd. Slavje se je pričelo ob 17. uri, mašo za to priložnost pa je daroval domači župnik Anton Lazar ob petju dekleškega zbora iz Medvoda.

Nato so gostje in gostitelji odšli v Seedej dom v Števerjanu. Mešani zbor »F. B. Sedej« je pod vodstvom novega zbora vodje Bogdana Kralja zapel Prešernovo Zdravljico, nato pa je spregovoril predsednik števerjanske sekcije Ivan Vogrič, ki je predstavil delo stranke Slovenske skupnosti, njen cilj in njen pomen. V imenu gostov pa je spregovoril predsednik sekcije SKD iz Medvod Mozečič, ki je tudi podpredsednik slovenske vlade. Po izmenjavi daril je prevzel besedo še sekcijski tajnik stranke Ssk Dominik Humar, ki je izčrpno poročal o političnem in kulturnem delovanju v Števerjanu. Svoje pozdrave so na tem srečanju med drugimi izrekli deželni predsednik Ssk Marjan Terpin, goriški pokrajinski tajnik Ssk, Hadrijan Corsi ter deželni tajnik Ivo Jevnikar. O sestavi in delovanju naših občin pa je gostom iz Slovenije spregovoril dr. Štefan Bukovec.

Uradni del srečanja se je zaključil s slovesnim podpisom listine pobratenja.

ure, v nedeljo, 5. decembra, od 9. do 19. ure.

Za razvijanje filmov poskrbi prireditelj, ne odgovarja pa za morebitne poškodbe ali izgube le-teh.

Strokovna komisija bo izbrala in ocenila posnetke. Odločitve komisije so dokončne in nespremenljive. Vsak udeleženec odgovarja za vsebino svojih posnetkov.

Za nagrajene so predvideni pokali. Najboljši diapozitivi bodo povečani in razstavljeni.

Predvajanje diapozitivov in otvoritev razstave z nagrajevanjem bo

v soboto, 18. decembra ob 19.30, v Gregorčičevi dvorani.

Udeleženci bodo lahko dvignili svoja dela po 31. januarju 1994 v Tržaški knjigarni (ul. sv. Frančiška 20).

Pogovor z argentinskim rojakom, slikarjem M. Volovškom

Umetnik in menedžer

Slovenski rojak Milan Volovšek, ki se je v prvih povojnih letih odselil v Argentino, kjer se je kljub zahtevnemu delu pri neki multinacionalni družbi nikoli ni odpovedal svoji prvi ljubezni — slikarstvu, je pred nedavnim obiskal svoj rojstni kraj Maribor, kjer je po posredovanju umetnostne zgodovinarke Irene Mislej imel tudi razstavo svojih del. Ob tej priložnosti pa se je nekaj časa zadržal v Trstu, kjer je predaval v Društvu slovenskih izobražencev in kjer je bila tudi otvoritev njegove »manjše razstave«. Še teden dni bodo v prostorih Slovenske prosvete v Ulici Donizetti na ogled njegove slike.

Življenjska pot Milana Volovška je zanimiva, tako, kot so zanimiva njegova umetniška dela. Velik vpliv so nanj imela številna potovanja — zaradi svojega dela je prebrazil polovico sveta — ki so dala tudi njegovim slikam kozmopolitsko razsežnost. Z umetnikom smo se ob priložnosti njegovega tržaškega obiska tudi osebno pogovorili.

Zakaj ste se odločili za emigracijo in kako ste se vživeli v novem okolju?

Med vojno sem bil pravzaprav v vseh vojaških formacijah, ki so se izoblikovale v tistem času, in sem povsod videl, bolj ko sem se približal vrhu, da ne gre za nič drugega kot le za to, kdo bo komandiral, kdo bo pri koritu, zato nisem mogel nikjer obstati in sem odšel iz domovine. Ko sem se leta 1968 prvič po vojni vrnil domov, so me nekateri spraševali, zakaj sem pravzaprav šel, saj bi lahko brez težav ostal doma. Vprašal sem jih — »kdaj pa se je Tito skregal s Stalinom?« in so mi odgovorili, da je to bilo to tri leta po vojni, torej leta 1948. Razložil sem jim torej, da sem jaz odšel že 45. leta, ker sem se jaz s Stalinom že takrat »skregal«. Razlogi za mojo emigracijo so bili torej politični.

Začetek v novem okolju je bil težak tudi zame, kot za vsakega emigranta. Poleg tega še nisem znal španščine — pomagal sem si z italijanščino in sem seveda moral sprejeti prvo delo, ki so mi ga ponudili. Vendar pa moram reči, da sem se kar hitro vživel, kot večina naših emigrantov. Drugače je bilo za tiste, ki so živeli v skupinah. Ti so se navadno pozneje naučili španščine. Isti problem so nekateri naši izseljenci imeli v ZDA. Za primer naj navedem Cleveland, kjer nekateri Slovenci še danes ne znajo dobro angleščine, ampak se je učijo od svojih otrok, ker je vse njihovo življenje potekalo v kaki tovarni, kjer je bila večina Slovencev.

Kako ste začeli svojo delovno pot v novi domovini?

Najprej sem se zaposlil pri neki tvrdki, ki se je ukvarjala s propagando, dizajnom, postavljanjem izložb itd. Takšno delo mi je tudi ležalo, poleg tega pa ni bilo treba znati jezika. Kasneje pa sem »zajadral« v mehanično industrijo, kjer sem se hitro znašel. V dveh letih sem bil že na vodstvenem položaju. Medtem sem se španščine že perfektno naučil.

Kdaj pa ste se začeli ukvarjati s slikarstvom? Je bilo to že v Sloveniji ali pa Vas je navdihnila predvsem druga domovina preko oceana?

Milan Volovšek

Že v Sloveniji sem skupaj z Marjanom Teršarjem hodil slikat k Božidarju Jakcu in sem torej že takrat začel spoznavati umetnost. Kasneje sem bi še na akademiji v Bologni, tudi po taboriščih sem risal in slikal. Po mojem prihodu v Argentino pa sem se priključil precej znani likovni skupini pod vodstvom Luisa Seoaneja, ki mi je tudi omogočil prvo samostojno razstavo. Sodelovanje v tej skupini je bilo zame boljše kot vsaka akademija, saj so bili nekateri slikarji res zelo dobri, kritizirali smo drug drugega in tam sem se res ogromno naučil. Ko sem se zaposlil v mehanični industriji pa seveda nisem imel več dosti časa za umetniško ustvarjanje.

V svojem življenju ste tudi veliko potovali. Kje vse so Vaše slike?

Moja dela so raztepena vsepovsod — v Kanadi, Mehiki, Severni Ameriki, Nemčiji, Švici, Španiji, celo v Turčiji, seveda pa tudi v Ljubljani in mojem rojstnem Mariboru.

Kakšne tehnike se najraje poslužujete in kateri motivi so Vas najbolj pritegnili?

Stalnih motivov nimam. Slike, ki so na ogled v Trstu, predstavljajo figure, pokrajine, tihožitij na primer tukaj ni, veliko jih pa imam v oljih. To so stvari, ki jih najraje upodabljam, najbolj pa mi leži oljna tehnika.

Katere razstave so za Vas najpomembnejše in kakšen je bil v Sloveniji odziv na vašo umetnost?

V Argentini sem imel šest samostojnih razstav in veliko skupinskih,

potem sem razstavljal v Clevelandu skupaj s kiparjem Goršetom ter Zurichu, pri srcu pa so mi seveda tudi razstave v Sloveniji, zlasti v Mariboru. Zadovoljen sem tudi, ker kaže, da je v moji matični domovini odziv kritike na moja dela dober.

Pogovarjala se je
Helena Jovanovič

Gledališka predstava pri Sv. Ivanu

V nedeljo, 5. decembra, bo v Marjinem domu pri Sv. Ivanu v Ulici Brandesia 27 na sporedu uspešna igra »Srečanje« v režiji Marija Uršiča, s katero sta igralca Livij Bogatec in Miranda Caharija v teh mesecih že nastopila na mnogih odrih na Tržaškem in Goriškem. Začetek ob 17. uri.

Pismo uredništvu

Več strpnosti in manj polresnic

V tem izredno razgibanem, skoraj vročnem času, ko na prvi pogled zgleđa, da privzdignjeni ton doseže večji učinek od resne argumentacije, je še toliko nujneje, da so vesti popolne, komentarji pa pošteni. Tolikokrat poudarjena časnikarska profesionalnost mora biti vodilo tudi pri etičnih izbirah, saj jo kršimo že zgolj s tem, da zavestno ali nezavestno pozabimo na stališča, ki niso v skladu z našim prepričanjem. Več strpnosti med nami je bil mo to slavnostnega govornika, Cirila Zlobca, na slovesnosti ob 50. obletnici predhodnika Primorskega dnevnika. Dodali bi, ne samo več strpnosti, pač pa tudi manj polresnic in zamolčanih dejstev, več pošteni vesti in manj komentarjev, saj so bralci dovolj zreli, da si na podlagi informacij sami ustvarijo lastno mnenje. O težavah članov italijanskega uredništva koprške televizije smo brali in slišali v teh tednih pravcat razprave, vendar ne povsem in enako oba zvonova. Verjetno bi se v debato ne vključili, ko se ne bi v članku Boga Samse v Primorskem dnevniku ne zvrstilo nekaj netočnosti.

Spomniti velja na primer, da so v času Zavezniške vojaške uprave imeli angleški oficirji prvo in glavno besedo pri izbiri in vrstnem redu novic tako v slovenski kot italijanski redakciji Radia Trst. Slovenska tržaška postaja se je znašla leta 1945 v hudih težavah, ko jo je čez noč, na ukaz iz Ljubljane, zapustil lep del us-

lužbencev, ki se je preselil v Koper, kjer so osnovali lastno radijsko hišo.

Ko je Radio Trst postal del Italijanske radiotelevizije, je slovenski programski delek ohranil funkcionalno avtonomijo, slovensko uredništvo pa je postalo del skupne redakcije, vendar brez lastnega vodstvenega osebja. V Trstu je veljala jezikovno-etnična diskriminacija, nič bolje pa ni bilo v Kopru, kjer je veljala partijsko-ideološka diskriminacija ne samo za Italijane, pač pa tudi za Slovence. Tudi, ko naj bi prišlo do odjuge v italijansko-jugoslovanskih odnosih, se položaj v uredništvu Radia Trst ni spremenil. Ne Beograd ne Ljubljana nista protestirala. Tudi stanovske solidarnosti ni bilo; niti vrstice v dnevnem tisku.

Spremembe je prinesla šele reforma RAI iz leta 1975, izbojevali so si jih slovenski radijski časnikarji sami.

Tvegana je trditev, da je v zadnjih letih slovenskega osamosvajanja Slovenija imela tudi v najkočljivejših trenutkih pomembna zaveznika: obe manjšini. Tik pred razpisom referendumu o osamosvajanju decembra 1990 sta o tem predstavnikom slovenske manjšine v Furlaniji-Juljski krajini govorila predsednik Kučan in minister Dular. Na svoje tedanje zadržanje zamejski Slovenci nikakor ne moremo biti ponosni, saj je bila podpora le delna, kar je še posebej podčrtal tajnik Slovenske skupnosti Jevnikar, potem ko so predstavniki levo usmerjenih krogov izrekli celo vrsto pomislekov glede boja Slovenije za osamosvojitve.

Pa tudi italijanska manjšina ni v vsem tem času jasno in odločno podprla odcepitve, verjetno iz bojazni, da jo bo do tedaj le upravna meja dokončno razdelila v dve samostojni državi. Odnosi med manjšinama so se po juniju 1991 ohladili, ker so pač italijanski manjšinci v Sloveniji menili, da bodo na ta način lažje prepričali Rim, naj zanje doseže od Ljubljane kar se da visoke zaščitne standarde. Če so se kasneje stiki znova nekoliko izboljšali, je bilo zgolj na relaciji Unija-SKGZ.

Saša Rudolf

SVET SLOVENSKEH ORGANIZACIJ
v sodelovanju z Glasbeno matico — Trst

prereja koncert sodobne glasbe instrumentalnega ansambla

KREATIV iz Celovca

v ponedeljek, 6. decembra, ob 20.30
v gledališču MIELA v Trstu
(trg Duca degli Abruzzi, 3)

na programu so dela skladateljev dežel Alpe-Jadran
(Kühr, Strobl, Nieder, Cojaniz, Lebič, Jež)

Ob 30-letnici ZCPZ je izšel tudi obsežen zbornik *Delo za narodnoobrambno in duhovno rast naših ljudi*

Pogled na nabito polno dvorano tržaškega Kulturnega doma na slovesnosti in koncertu ob 30-letnici ZCPZ (foto D. Križmančič)

Tridesetletno delovanje Zveze cerkvenih pevskih zborov je za našo zamejsko stvarnost velik dogodek in nedeljska zborovska revija v Kulturnem domu v Trstu je to potrdila. Odbor Zveze je namreč vse delovanje v zadnjem letu posvetil proslavljanju te okrogle obletnice in tudi revija je bila uglasena na ta jubilej. Nastopilo je 11 zborov. Naj jih naštejemo. To so bili Dekliška pevska skupina Vesela pomlad z Opčin, ki jo vodi Franc Pohajač, Mešani zbor Skala iz Gropade, vodi ga Anastazija Purič, Dekliški zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča, mešani zbor Sv. Jernej z Opčin, ki je tokrat nastopil pod vodstvom Bojane Kralj, Franc Pohajač pa je vodil še mešani zbor Repentabor, sledil je nastop moškega zbora Novega sv. Antona, ki združuje pevce iz Trsta in Divače in ga vodi Edi Race, nakar je pel Dekliški zbor Vesna iz Križa, vodi ga Bogdan Kralj; novost nedeljskega koncerta je bila Mladinska glasbena skupina z Opčin, ki je nastala pred dobrim letom, da bi s petjem obogatila bogoslužje v domači cerkvi. V drugem delu, ki je bil v glavnem namenjen slovesnostim ob koncu praznovanj, sta nastopila mešani zbor Mačkolje, ki ga letos vodi Ivo Lešnik, na koncu pa moški zbor Fantje izpod Grmade, ki je edini pod vodstvom Iva Kralja doslej nastopil na vseh jesenskih zborovskih revijah Zveze.

S pevskega vidika je bila tokratna revija lepo doživetje. Številni zbori so v spored uvrstili tudi skladbe Brede Ščekove, katere 100-letnico rojstva obhajamo letos, slišali pa smo zanimive tudi sodobne skladbe, ki kažejo, da zbori delajo vztrajno in resno.

Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov pa je bila nekaj več,

bila je praznična, ker 30-letno delo za tako organizacijo ni kratka doba in to so potrdili tudi številni, ki so čestitali ob jubileju. V imenu Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice je čestitala predsednica prof. Lojzka Bratuž, za Zvezo kulturnih organizacij Slovenije je pozdravil in čestital Marko Studen, Glasbeno matico je predstavljal njen ravnatelj Bogdan Kralj, Svet slovenskih organizacij Marija Ferletič in Slovensko prosveto iz Trsta Marij Maver.

V priložnostnem govoru je predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov dr. Zorko Harej poudaril pomen tega okroglega jubileja za organizacijo in razvoj zborovske in pevske kulture na Tržaškem. V strnjeni obliki je podal zgodovinski pregled delovanja in povedal, da je izšel zbornik o delovanju Zveze. Spominsko knjigo, ki šteje 176 strani, so podelili vsem nastopajočim zborom.

Gre za dragoceno dokumentarno delo, ki priča o bogati in kvalitetni 30-letni vzgojni in organizacijski dejavnosti ZCPZ.

Pravi dokaz, kaj pomeni ta organizacija na Tržaškem, pa smo imeli, ko se je na odru zbralo 34 predstavnikov cerkvenih in pevskih zborov, katerim je Zveza dala pisno in javno priznanje za sodelovanje na njenih prireditvah, a predvsem za tiho, vztrajno in večkrat premalo cenjeno delo cerkvenih, tudi majhnih zborov in skupin. ZCPZ je s tem dejanjem potrdila, da se je in se še vedno drži smernic, ki si jih je bila postavila 17. marca 1963, ko so jo ustanovili, se pravi, da bo v skrbi za glasbeno rast cerkvenih zborov utrjevala tudi narodnoobrambno in splošno versko ter duhovno rast naših ljudi.

M.T.

Poklon pesniku Francetu Balantiču

*Nekje pokopališče je na hribu,
brez križev, rož, grobovi sami
in prek razpadlega zidu rumena trta,
ki išče luč z ugaslimi rokami.*

*Ležim v globini tiho, tiho,
v dolini mrzel je večer in pust.
pri meni noč je in mi sveti.
Joj, lep je molk s prstjo zasutih ust!*

V letošnjem letu se je zvrstilo kar precej pomembnih obletnic. V preteklih dneh pa je minilo tudi petdeset let od smrti **Franceta Balantiča** — pesnika zasutih ust, ki mu je 24. novembra RTV Slovenija posvetila enourno oddajo v nekakšno oddolžitev po desetletjih molka in pozabe.

Kajti, četudi je ta poet, ki ga lahko postavljamo ob bok Jenku, Murmu, Ketteju in Kosovelu, eden najzvirnejših v slovenski liriki, je bilo njegovo ime v domovini do osemdesetih oziroma devetdesetih let pravi tabú. Očitno smrt slovenskih fantov — med njimi mnogih pesnikov ter intelektualcev — ki so za slovenstvo padli na strani tistih, ki dolgo niso smeli pisati družbene in literarne zgodovine, vsaj v domovini ne, ni bila dovolj. Nanje je legel mrak pozabe, ki ga je v Sloveniji s svojimi študijami pomagal odstriti predvsem **France Pibernik**. Balantičeve pesmi je, skupaj s proznimi in pesniškimi primeri dvajsetih ustvarjalcev s podobno individualno in družbeno usodo, predstavil v izboru **Jutro pozabljenih**, s podnaslovom **Antologija padlih, pobitih, prepovedanih, zamolčanih, pozabljenih** (Mohorjeva družba, Celovec 1991).

Televizijska oddaja, posvečena spominu Franceta Balantiča, je temeljila na pričevanjih obeh pesnikovih sester, Francetovih gimnazijskih sošolcev, grahovskega župnika in partizana Žugla, ki je sodeloval pri obkolitvi in zažigu grahovske domobranske postojanke, v kateri je umrl med štiriinidesetimi žrtvami tudi pesnik Balantič. Spomine je režiser **Jože Pogačnik** prepletal s podobami gorečih poslopij, črne zemlje, rdečih sadežev, žitnih polj, zelenih travnikov. Z njimi je vizualno dopolnjeval Balantičeve najznačilnejše pesmi, ki jih je interpretiral igralec **Pavle Ravnohrib**.

Oddaja je očrtala predvsem pesnikom fizično in psihološko podobo, ga umestila v prostor in čas: nisem pa prepričana, da je dovolj odkrila gledalcem njegovo pesniško ustvarjanje. V njej sem pogrešala literarnoestetsko poglobitev, med drugim omembo vidnejših knjižnih izdaj, npr. v **og-nju groze plapolam** s spremno besedo **Tineta Debeljaka** (1944), uresničenje celotne prve naklade zbirke **Muževna steblika** leta 1966, izdaje v zdomstvu in zadnje Pibernikove študije.

France Balantič po izbiri pesniških vrst sodi med najbolj prefinjene slo-

venske pesnike (Gonarski soneti, načrtovani Venec sonetnih vencev). Z izredno umetniško močjo je ubesedil tako viharno erotiko kot religiozno iskanje in domoljubno čustvo. Slovensko poezijo je obogatil z drznimi in novimi podobami, ki presegajo ekspresionistično poetiko in segajo že v območje nadrealistične metaforike. Iz njegovih pesmi diha življenjska polnost in zrelost, ki ju lahko dojameš le po večkratnem prebiranju. Balantičeva poezija se je, bogata sokov in polna darov, polna medu, dolga leta razsipavala med rože...

France Balantič

*Oblaki diše kot ciklamni
bori neba so temni zaliv,
v njih potopljeni kot kamni
so ptiči, tiho padajo v sen.*

*Ne najdem domov in poln sem medu
kakor žametna drobna čebela,
rumene so roke od prahu,
nazaj ga bom stresel med rože.*

Majda Artač Sturman

Spominska proslava

Pesnika Franceta Balantiča so se ob 50. obletnici smrti spomnili s proslavo, ki je potekala v nedeljo, 28. novembra, v Grahovem in v Cerknici. Po sveti maši, ki jo je daroval ljubljanski pomožni škof Aljožij Uran, se je zvrstil sprevod z baklami do pokopališča. V poklon žrtvam v grahovski postojanki je zapel mešani pevski zbor Cantemus iz Kamnika, ki ga vodi dirigent Janez Klobčar. Sledila sta polaganje venca Nove slovenske zaveze in nagovor Antona Drobniča.

Drugi del spominske proslave se je odvijal v cerkniški osnovni šoli. Slavnostni govornik, pesnik in pisatelj Vinko Beličič je orisal družbene razmere obdobja, v katerem se je oblikoval pesnik France Balantič, ter poudaril pomen njegovih poezij. Recitala sta gledališki igralec in pesnik Tone Kuntner ter gospa Pavlinka Korošec Kocmur. Argentinsko slovenski baritonist Marko Fink je zapel samospeve, ki jih je na besedilo Balantičevih pesmi uglasbil izseljenski skladatelj Jože Osana. Prireditve se je sklenila s petjem kamniškega zbora Cantemus.

V Kulturnem domu v Trstu je bila proslava ob 50-letnici Partizanskega dnevnika

Usoda vsake manjšine je odvisna od njene trdnosti in ustvarjalnosti

V Kulturnem domu v Trstu je bilo v petek, 26. novembra, polno ljudi, kot za velike praznike. Na sporedu je bila proslava ob 50-letnici Partizanskega dnevnika, predhodnika Primorskega dnevnika. Slovesnost je priredila Slovenska kulturno gospodarska zveza, na govorniškem odru pa so se zvrstili predsednik te organizacije Klavdij Palčič, časnikar, britanski častnik in član zavezniške vojne misije pri enotah NOV John Earle, ki je poslušalce presenetil s svojim govorom v precej dobri slovenščini, ter podpredsednik slovenske Akademije znanosti in umetnosti ter politik Ciril Zlobec.

Še posebno pa je na prisotne napravil vtis recital z naslovom »Jaz se bom uprl«, ki so ga sooblikovali igralci Slovenskega stalnega gledališča in moška zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela ter Jezero iz Doberdoba, zrežiral pa ga je Mario Uršič.

Klavdij Palčič se je v svojem nagovoru zahvalil vsem tistim borcev, ki so se s tiskano besedo borili za naše pravice in naše dostojanstvo ter obnovil dogodke iz časa, ko je v vasi Zakriž pri Cerknem začel izhajati Partizanski dnevnik, nato pa je predstavil oba gosta. Časnikar John Earle je bil, kot je sam dejal, soudeležen kot britanski častnik v boju za osvoboditev Jugoslavije. »Dobro se spominjam idealističnega čustva ljudi, ki so bili prepričani, da gradijo boljšo bodočnost in to je med vojno odražal tudi Partizanski dnevnik. Potem se je zgo-

Nastopajoči na proslavi ob 50-letnici Partizanskega dnevnika (foto Kroma)

dovina zasukala v nasprotno smer«, je med drugim dejal britanski časnikar in zaželel nasledniku — Primorskemu dnevniku — za naslednje 50-letje predvsem veliko strpnosti in obklevnosti.

Ciril Zlobec je v svojem govoru dejal, da je bil med tistimi, ki so raznašali Partizanski dnevnik in da se zato čuti nanj tudi intimno navezan. Ta dnevnik je bil izjemno dejanje, ki ostaja tako tudi zunaj naše volje in razpoloženja. Kar zadeva bodočnost naše novonastale matične države in s tem vsega slovenskega naroda pa je Zlobec dejal, da naš položaj na evropskem zemljevidu prihodnosti ni lahek. Vprašanje pa je, ali bomo v ev-

ropsko integracijo vstopili ali pa se bomo v njej samo znašli. Biti Slovenec samo po sebi ni še nikakršna vrednota. Biti pameten Slovenec, to je, kar potrebujemo za prihodnost, je poudaril slavnostni govornik in se ob koncu dotaknil še razmer na Tržaškem. S tem v zvezi je dejal, da je usoda vsake manjšine odvisna od njene trdnosti, od jasnosti vseh kriterijev in od njene ustvarjalnosti.

Po teh uvodnih govorih se je pričel osrednji del večera, tisti, ki je poslušalcem najbolj segel do srca. Recital je bil sestavljen s čutom za poezijo in glasbo, recitirane in pete besede so se ujemale in se stapljale v celoto. Igralci so podali odlomke iz besedil in poezije Borisa Pahorja, Srečka Kosovela, Marija Čuka, Sergeja Verča, Marije Mijot, Stanka Vuka, Karla Destovnika-Kajuha, Slavenke Drakulić, Iga Grudna, Albina Bubniča, Miroslava Košute in Franceta Bevka. Nekaj je bilo odlomkov iz novejšega časa — o klanju v Bosni, rasističnih akcijah v Nemčiji in drugod — ki so presenetljivo podobni temu, kar se je dogajalo pred 50. leti. Iz tega recitala je torej izšlo še eno opozorilo, da nikakor ne smemo dovoliti, da bi se zgodovina ponovila. (hj)

»Solidarnostna«, a kljub temu kvalitetna sezona GM

Predstavniki Glasbene matice iz Trsta so v četrtek, 25. novembra, na tiskovni konferenci predstavili novo, t.i. solidarnostno koncertno sezono, ki se bo pričela decembra v Kulturnem domu z nastopom Tria Lorenz iz Ljubljane. Na srečanju so govorili predsednik GM Adrijan Semen, v.d. ravnatelja Bogdan Kralj in predsednik umetniškega sveta Janko Ban. Povedali so, da bo na sporedu 7 koncertov od načrtovanih 8, nastopili pa bodo izključno izvajalci, ki so bili pripravljeni tej slovenski ustanovi priskočiti na pomoč v trenutku hude finančne stiske in bodo nastopili zastonj. Med njimi so tudi najuspešnejši bivši gojenci te glasbene šole. Kljub krizi bo torej tudi letošnja sezona GM na visoki kvalitetni ravni.

Če prištejemo 22. rednim abonmajskim sezonam še koncerte, ki jih je GM organizirala že kmalu po letu 1945, potem lahko naštejemo več kot 500 koncertov vokalne in instrumentalne glasbe, na katerih so nastopali pomembni solisti in ansambli, je bilo med drugim rečeno na tiskovni konferenci. S pestro izbiro koncertnih programov je ta slovenska glasbena ustanova posredovala svojemu občinstvu prvovrstna dela domačih in tujih glasbenih ustvarjalcev in najboljše dela primorskih skladateljev — na primer Marija Kogoja, Pavleta Merkuja in Ubalda Vrabca. Številna glasbena dela so bila tudi prvič izvajana.

Sploh pa so koncerti GM imeli v tukajšnji slovenski in tudi italijanski kulturni javnosti velik odmev, so še poudarili predstavniki šole in se vprašali, ali naj sedaj to pomembno delovanje slovenske zamejske kulture zamre in naj s tem zamre tudi vse, kar je bilo s trdom in trdim delom ustvarjenega. »Ob novi »solidarnostni« koncertni sezoni pa apeliramo na vse, da podprejo prizadevanja Glasbene matice, ki noče, da bi bilo njeno pomembno kulturno poslanstvo izničeno«, je bilo še rečeno na srečanju. »V tem trenutku potrebujemo čim širši krog članov našega solidarnostnega abonmaja. Morda bo ta nova koncertna sezona še posebno zanimiva, saj bo pokazala, kar more mladi rod, ki se je oblikoval v naši glasbeni sredini«.

Razstava ob obletnici

V četrtek, 25. novembra, je bilo v Kulturnem domu v Trstu odprta razstava, ki so jo ob 50-letnici izida prve številke Partizanskega dnevnika pripravili sodelavci Odseka za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici, oblikoval pa jo je Peter Furlan. O razstavi in delu, ki ga je ta postavitev zahtevala, je spregovoril ravnatelj Odseka Milan Pahor, o zgodovini in pomenu Partizanskega dnevnika pa je spregovoril Jože Koren.

Na sliki (foto D. Križmančič) Posnetek z razstave

»Potrebujemo drug drugega«

Škofova adventna poslanica

Tržaški škof msrg. Lorenzo Bellomi je prejšnji teden predstavnikom sredstev množičnega obveščanja obrazložil vsebino svoje poslanice za advenčni čas. Glavni poudarek je dal predvsem miru in sožitju med ljudmi različnih narodnosti, vendar sega škofova poslanica poleg socialnega tudi na politično področje. Cerkev sicer ne more politično usmerjati ljudi, vendar lahko kljub temu odigra pomembno vlogo. Njena dolžnost namreč je, da ljudi nenehno opozarja in jih vzgaja k spoštovanju občečloveških vrednot — te so na primer prav priznavanje in spoštovanje različnih, solidarnost in usmiljenje. Zavedati se moramo, je dejal, da drug drugega potrebujemo. V tem smislu je treba tudi gledati na lastne italijanske ali slovenske korenine. Škof je v svoji poslanici torej odločno zavrnil vsakršno obliko nacionalizma in individualizma. Zavedati se moramo, je dejal msrg. Bellomi, da drug drugega potrebujemo.

Iz Gorice klic k razumevanju manjšin

Evropa naj bo družba enakih in ne družba držav

V Gorici se je v soboto, 27. nov., končal dvodnevni simpozij-posvet na temo Evropa in narodne manjšine na pragu tretjega tisočletja, ki ga je priredil Svet slovenskih organizacij v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Zelo važno se mi zdi dejstvo, da sta dobro obiskanemu posvetu dali svoje pokroviteljstvo dežela in goriška pokrajina. Rekel sem že, da je bil posvet dobro obiskan, predvsem pa so nanj prišli visoki gostje iz Slovenije in tudi predstavniki italijanske oblasti. V Gorico je prišel veleposlanik Slovenije v Italiji Marko Kosin, sekretar pri Svetem sedežu v Vatikanu Peter Kastelic, sekretar za Slovence po svetu Peter Vencelj, prisotna sta bila tudi konzul Jože Šušmelj in vicekonzul Tomaž Pavšič, če naštejemo samo najvažnejše predstavnike.

Posvet o vlogi manjšin v bodoči Evropi je bil dobro organiziran, motilo je le dejstvo, da je bil pripravljen v dneh, ko je imela Slovenska kulturno gospodarska zveza svoj občni zbor in bi zato v bodoče kazalo boljše usklajevati take vrste prireditve, ker sicer nujno prihaja do drobitve, se pravi, da nekateri ne morejo na posvet priti, ker pač morajo službeno drugam. To je že stara napaka Slovencev v Italiji, ki se je moramo v bodoče otresti in paziti, da do podobnih spodrseljav ne pride več, ker to škodi tako enim kot drugim. Preprosto povedano: velika škoda je, če se tako dober simpozij organizira v času, ko veš, da veliko ljudi ne bo prišlo nanj, ker bodo pač zasedeni, ali pa jim je ta zasedenost samo pretveza, da jim ni treba priti na posvet.

V Gorico je prišlo več predavateljev, ki so vsak s svojega zornega kota opisali svoj pogled na manjšine in njihovo vlogo v bodoči združeni Evropi. Preden bi navedel vse profesorje in predavatelje, bi rad povedal, da je bilo vsem skupno predvsem geslo, da mora bodoča združena Evropa, če bo

do nje seveda sploh prišlo, postati združena Evropa narodov in regij, ne pa neko združenje držav, ki sedaj skorajda vse po vrsti nimajo velikega posluha za svoje manjšine. Evropa, ki so jo predavatelji v Gorici imeli pred očmi, pa bi morala postati unijska regij in narodov, se pravi velika tvorba, kjer bi vsak še tako majhen narod imel svojo avtonomijo in svoje pravice. Gre za znano tezo o bodoči Evropi, ki jo zagovarjajo predvsem mali narodi, ki so šele pred kratkim uspeli dobiti svoje države, med njimi tudi Slovenci. Bojim pa se, da so take želje le zelo pobožne želje, saj velike države gledajo na Evropo veliko bolj pragmatično in z ekonomskega vidika. O manjšinah se zelo malo govori in še to zelo obrobno. Dejstvo pa je, da so manjšine vsak dan bolj pomembne, saj v Evropi skorajda ni države, ki bi jih ne imela. Iz Gorice torej prihaja klic k razumevanju manjšin in klic po novi Evropi, kjer bi složno živeli skupaj veliki in mali narodi in ne bi eden kratil pravic drugega.

V petek je po pozdravu predsednice Sveta slovenskih organizacij, Marije Ferletič, kot prvi nastopil profesor in jurist, pater Viktor Papež, ki je sicer dekan pravne fakultete na papeški univerzi Antonianum v Rimu. Govoril je o spoštovanju manjšin kot temelju miru. V klenih in izredno lepih strokovnih besedah je v bistvu razložil odnos Cerkev do manjšin in se večkrat navezal na papeža Janeza Pavla II. Katoliška Cerkev ne more biti med tistimi, ki se za manjšine ne zmenijo, ker se pač skuša tudi v pravo držati evangelija, po katerem smo vsi ljudje enaki na zemlji in »ni niko bolj enak kot drugi«. Predavanje profesorja Papeža pa je bila tudi dobra lekcija tistim, ki pravijo, da se ne da govoriti brez tujk o mednarodnem pravu, v njegovem primeru o cerkvenem pravu. Za njim sta v petek predavala še magister Vera Klopčič in

profesor Janez Strgar z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani na temo Zaščita manjšin v luči evropskih dokumentov.

Naslednji dan je bil goriški posvet o manjšinah dosti bolj pester, ker je bila tudi organizirana okrogla miza na temo Evropska unija in manjšine. Prej je predaval profesor Aleš Lokar z videmske univerze, ki je v bistvu opisal stanje slovenskega gospodarstva in povedal, da je pripravljeno za Evropo, pa čeprav je navedel vrsto pomanjkljivosti, ki bi se jih dalo v Sloveniji z dobro voljo odstraniti, saj gre predvsem za večni problem Slovenije, ki si sicer želi tujega kapitala, a takoj ko ga nekdo ponudi iz tujine, ne najde pravega sorazmerja med željami in stvarnostjo in se v bojazni, da bo izgubila vso svojo avtonomijo, zapre vase in ne sprejme pogojev tujcev, zato ti ne vlagajo radi v Slovenijo. Profesor Lokar pa je tudi mnenja, da bi se Slovenija morala še veliko naučiti predvsem na področju podjetništva in pravega tržnega gospodarstva, ko se je treba naučiti ustanavljati uspešna podjetja in ne taka, ki samo dajejo nova delovna mesta in službe.

Na okrogli mizi, ki je sledila, je prišlo na dan geslo, naj Evropa postane družba enakih in ne družba držav. Tajnik stranke Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar je najprej povedal, kako malo vedo v Strassbourgu o naši, slovenski manjšini, in dodal, da je to tudi zato, ker smo pač premalo tam prisotni. Povedal je, kako je bilo med obiskom enotne slovenske delegacije v Strassbourgu in poudaril, da bi morali imeti Slovenci v Italiji zajamčeno zastopstvo v parlamentu, predvsem pa je podčrtal pomen manjšin za boljše razumevanje med narodi. Jevnikar je tudi nakazal vrsto vprašanj, ki se odpirajo prevsem zato, ker ne poznamo pravilno pravnih norm in evropskih standardov, po katerih so zaščitene manjšine v Evropi. Sodeloval je še predstavnik deželne svete iz Doline Aoste Magnabosco, ki se je zavzel za Evropo, v kateri bi res lahko vsak narod imel svojo vlogo in bi se manjšinam ne kratile pravice in svoboščine.

Za okroglo mizo je predaval dr. Inzko iz Koroške, ki je prikazal slovensko manjšino in katoliško Cerkev na avstrijskem Koroškem in navedel zelo zaskrbljujoče podatke o asimilaciji Slovencev, za katere menijo koroški Slovenci, da jih je od 40 do 50 tisoč, nedavni plebiscit, na katerem so morali ljudje navesti, če govorijo vsak dan slovenski jezik, pa je pokazal, da je teh ljudi le 14 tisoč. Profesor Ulde-rico Bernardi z beneške univerze je govoril o vlogah manjšin v večnarodni družbi in se ni omejil samo na narodne manjšine, ampak je nakazal bo-

dočo večplastno družbo v Evropi. Profesor Nino Agostinetti pa je govoril o Slovencih, Italijanih, Furlanih in Nemcih v Gorici ob koncu 19. stoletja.

Goriški posvet o manjšinah je pokazal, kako važni so taki posveti in predvsem to, kako važne bodo šele postale manjšine v bodoči združeni Evropi. Predvsem pa je bil posvet dobra prilika, da se o naši problematiki javno spregovori in tudi vidi, kako daleč smo še od zaščite naše manjšine v Italiji. Pomen taga posveta pa je tudi v tem, da ljudem prikaže stanje, ki ga ne poznajo, predvsem zakonske pravice in urejenost narodnostnih zaščit drugod v Evropi.

Kot vedno, bi lahko še dodali dejstvo, da smo v Gorici pogrešali med publiko predvsem slovenske profesorje in učitelje, katerih je bilo izredno malo, kar je porazno. Isto bi lahko rekli še o ljudeh, ki bi morali priti na tak posvet, a jih ni bilo, govorim o ljudeh, ki bi se jih ta problematika morala osebno in tudi službeno tikati. Zastonj je namreč, da govorimo samo o drugih, kako bi nas morali poslušati, če pa še sami ne poslušamo naših predstavnikov, ki se z manjšinsko problematiko poklicno ukvarjajo.

Seveda si želimo še več takih posvetov, predvsem pa več publike in tistih ljudi, ki bi o sebi morali vedeti malo več kot le tisto, kar potem izvejo iz javnih občil.

Jurij Paljki

Pahorjev večer v Gorici

Tudi Gorica se je poklonila osemdesetletnemu pisatelju iz Barkovelj pri Trstu, Borisu Pahorju. Na izredno lepi svečanosti v dvorani Pokrajinskega muzeja v Trstu je v četrtek zvečer, 25. novembra, z izbranimi in zelo lepimi besedami predstavila književnica Ivanka Hergold, ki je prikazala celoten avtorjev literarni opus. Avtorja Nekropole je uvrstila med slavne tržaške pisatelje in rekla, da je junaško hodil v pokončni drži tudi v časih, ko to še ni bilo v navadi. Zelo lepo ga je predstavila kot pisatelja Trsta in slovenstva v njem. Takoj za njo je Pahorjev zbornik, ki je ob pisateljevem jubileju izšel v Trstu pri Slavističnem društvu, predstavila prof. Vera Tuta Ban, ki je povedala, kako sta se s sourednico Pahorjevega zbornika, prof. Marijo Pirjevec, kar čudili, koliko ljudi je z veseljem napisalo svoje spomine-eseje-kritiko o Pahorju, objavili sta vse.

Sledile so recitacije mladih Goričanov, ki so brali iz Pahorjevega zbornika o pisatelju in končno je med burnim aplavzom vstal tudi slavljeneec sam. Ko je govoril o svojem življenju, je dejal, da ima zanj nacionalni problem moralni pomen in je eden temeljnih problemov slovenskega človeka, ki ga je treba vsakakor rešiti, tako tu v zamejstvu kot tudi v Sloveniji, ker po njegovem mnenju ta problem še zdaleč ni rešen.

Od sobote 27. novembra 1993

NOVA PODRUŽNICA V RONKAH

ul. G. D'Annunzio, 96 - Tel. 0481/474160

Razstava ob 60-letnici slikarja Andreja Kosiča

V Gorici se je zaključila likovna razstava, ki so jo priredili v čast Andreja Kosiča ob umetnikovi šestdesetletnici. Razstava je bila nameščena v prostorih Katoliške knjigarne na Travniku. Večkrat smo že napisali, da je Katoliška knjigarna z zelo lepo urejeno galerijo najbolj primeren prostor za razstave v Gorici in Kosičeva je to samo še potrdila. Galerija v Katoliški knjigarni je tudi edina slovenska likovna galerija v Gorici, goriško mesto pa prav nujno potrebuje še več takih prostorov. Ker imamo za sedaj v Gorici le galerijo v Katoliški knjigarni, je prav, da jo organizatorji dobro izkoristijo. In to sedaj mlada ekipa, v kateri so prof. Vida Bitežnik, dr. Damjan Paulin, prof. Franka Žgavec, prof. Lučana Budal in najbrž še kdo, ki naj oprostijo, če ga ne omenjam, tudi počenja, namreč organizira redno in vedno lepe likovne razstave, saj se bo že ta teden goriški publiki predstavil mlajši goriški slikar.

Ni potrebno poudarjati, da je imel Andrej Kosič na otvoritvi veliko publike, ker je na Goriškem že tako znan in domač, da bi bila prava sramota, če ne bi bilo ljudi na otvoritvi zelo veliko. Tako je tudi bilo, ljudi se je trlo, preveč jih je bilo, da bi lahko vsi poslušali dr. Ivana Sedeja in pozneje prof. Joška Vetrha, ki sta predstavila slikarja.

Andrej Kosič se je rodil v Rupih pred 60 leti in je začel slikati zelo zgodaj, obiskoval je več slikarskih ateljejev v Gorici in postal, to mirno lahko zapišem, najboljši slovenski akvarelist, kar jih sedaj živi v Italiji. Prvo razstavo je že imel pri dvajsetih letih, pozneje vedno več in do sedaj jih je imel ogromno, čez sedemdeset samostojnih razstav, nad sto skupinskih, prejel je vrsto priznanj in med njimi jih je veliko mednarodnih, katere je dobil predvsem za akvarel.

Akvarel je slikarska tehnika, ki je zelo zahtevna, saj ne dopušča umetniku nobenega popravka, predvsem pa pokaže, kakšno roko ima slikar, saj se vsaka slikarjeva negotovost jasno na akvarelu vidi. In Andrej Kosič je imeniten akvarelist! Njegova slikar-

ska razstava v Gorici je samo dokaz več, če ga je seveda še treba, da je Kosičevo slikarstvo že dobilo svoj prostor v slovenskem slikarstvu in bi ga bilo zelo težko nadomestiti. Kosič je izredno tenkočuten avtor, saj so njegove krajine lirčno narisane in s tisto ljubeznijo, ki jo lahko samo domačin ima do svoje zemlje. Kosič riše največkrat svoje kraje in svoj Kras, pa čeprav se je poskušal tudi z alpskim svetom in s štajerskimi vedutami in dolensko pokrajino. Njegove krajine pripovedujejo o bogatem notranjem življenju slikarja in stilno zelo težka paleta barv, v kateri prevladuje zelena, modra in violet, nam kažejo suverenega slikarja, ki se ne boji izražati najbolj globokih čustev. Najbrž bo kdo oporekal, češ da so te besede le neko fino leporečje, a to ni res. Pred Kosičevimi akvareli, na katerih je naš, slovenski, Kras in so naše, slovenske vasi, človek ne vidi samo krajine, ker za njo zasluži umetnikovo občutje in povezanost slikarja s krajino, s slovensko zemljo, kateri je na srečo Kosič navezan. Pišem na srečo, ker sem tega vesel, ker imamo tako slikarja, ki bo za seboj pustil nepregleden opus izrednih akvarelov o naši zemlji in s tem o nas in naši sedanji dobi.

Kosič se v svojem slikarjenju najbolj opira na neko zdravo šolo realizma, katerega pa je oplemenitil s svojimi lirskimi pogledi na naravo in

zadnje čase tudi s čisto modernističnimi, če že ne postmodernističnimi slikarskimi vplivi. Tako njegovim akvarelom s krajinarsko tematiko tudi abstraktnost ni tuja in nas bo gotovo z njo v bodoče Kosič tudi prijetno presenetil. Poleg tega so bila na goriški razstavi tudi njegova okna za cerkev v Rupih, osnutki za vitraže, ki so jih lansko leto posvetili v Rupih. Iz teh del je razvidno, da bi Kosič uspel kot slikar v vsaki slikarski tehniki, saj v vitražah vidimo slikarjevo izurjeno roko in tisti »slikarski podpis-slog«, ki nekega umetnika loči od anonimnežev in ga naredi velikega, prepoznaven je v vseh svojih delih in to je veliko.

Goriška razstava akvarelov, osnutkov za vitraže in slik nam je ponudila na ogled slikarja Kosiča v najboljši formi in tudi umetnika, čigar razvoj se, na naše veselje, še ni ustavil. Prav v tem pa vidim Kosičevo moč, saj sem prepričan, da nam bo znal s svojimi slikami še veliko povedati. O sebi in predvsem pa o naši deželi.

J.P.

* * *

Skupina uglednih znanstvenikov z vsega sveta je prejšnji teden na tržaški univerzi sestavila Deklaracijo o človekovih pravicah. Skupina izvedencev je dokument izdelala pod vodstvom Nobelove nagradenke Rite Levi Montalcini, ki je med drugim tudi glavna pobudnica srečanja. Deklaracijo naj bi glavni zbor Organizacije združenih narodov odobril prihodnje leto.

Jurij Paljk

Za Italijane sem lahko zanimiv le kot Slovenec, ki je ponosen na svoje korenine

Večkrat so me že vprašali, kako pojmem svoje slovenstvo, ko ga pa tako branim in še to so dodali, da naj razložim, kako to, da sem prepričan, da nisem nacionalist, ko pa dejansko vedno in povsod dajem svojo narodnost pred vse druge stvari, tako, da vsaj izgleda moje početje.

Odvrnil sem, da dajem vseeno pošteno življenje, skupne vrline in predvsem pa neke obče in skupne človeške vrednote, v katere verjamem, skušam po njih tudi živeti, kot toliko drugih seveda, še vedno na prvo mesto, vsaj v normalnem življenju.

Po tem uvodu bi najraje rekel, da se mora vsakogar gledati predvsem kot človeka in ga ceniti po njegovih delih in ne po besedah. Da je tako res, nam vsak dan pričajo sodni pozivi in sodna obvestila, da se o njih raziskuje, italijanskim gobezdavim politikom, ki so do nedavnega bili za nekaj denarja, običajno vedno in samo za veliko denarja, pripravljeni obljubiti in dati italijanskemu narodu in vsem volilcem, tudi meni, vse in še nekaj povrh. Dejanja torej in ne besede, ki so kot veter. Tako in zato bi morali reči najprej o nekom, da je dober pisatelj in šele nato povedati, da je slovenski pisatelj, da je dober mehanik in šele nato dodati kakršenkoli pridevnik, tudi ti-stega, ki določa narodnost.

Pri nas ni tako. Mi ne živimo v normalnih razmerah, ne živimo v državi, kjer nam ne bi kratili pravic in predvsem pa: kot manjšina živimo ob boku z večinskim narodom, ki nas počasi in nevzdržno grize, vsak dan nas je manj, vsak dan se jih nekaj utopi v morju italijanskega večinskega naroda, ki ga lahko kar imenujemo naše malo mrtvo morje in tudi lahko velika in tiha asimilacija. Dejstvo je, da so to drugačne razmere, kot pa jih ima nekdo, ki se rodi v državi, kjer je tudi kot državljan iste narodnosti kot ostali ljudje.

Senator in predvsem pa prof. sociologije Darko Bratina zadnje čase na svojih javnih nastopih veliko uporablja tezo, da je manjšina lahko zaščitena le takrat, ko je obravnavana kot narod v miniaturni. Se pravi kot narod, ki ima domala enake pravice in tudi strukture kot večinski, le da so te seveda v miniaturni. Take, kot jih zahtevajo njegove potrebe. Kako daleč smo od tega, mi seveda ni potrebno govoriti.

Po drugi strani pa poznam ljudi, ki se imajo za levičarje že zato, ker pripadajo določeni stranki in na ves glas trobijo, da je sicer narodni element važen, ni pa spet tako važen, da se ne bi dalo postaviti tega, skorajda že motilnega momenta, nekam v ozadje, posebno takrat, ko gre za volitve na Tržaškem, kjer vse, kar diši po slovenskem, »negativno vpliva na volilce, predvsem italijanske«. Nič nimam pro-

ti internacionalnosti tam, kjer gre res za enakovredne mednarodne odnose in enakovredno sodelovanje, kjer ni, kot v našem primeru, slovenski jezik rabljen samo za golo pozdravljanje in morda še za to, da se tudi v slovenskem jeziku reče, naj se dvigne roke za potrditev nekega izvoljenega. Vse pa imam proti nekomu, ki ga rabi, a me ta ne pozna več, takoj ko ga je prejel. Zaradi tega ne razumem dostikrat početja nekaterih, ki se radi utapljajo v mednarodnost, ne da bi prej poskrbeli za svojo slovenskost, na katero pa tudi prisegajo.

Vem, da je nerodno in tudi žaljivo vsako preštevanje in tudi vsako pretirano izpostavljanje, ker vsaka skrajnost nikamor ne vodi, ali pa vodi v še slabše razmere, kot jih imamo sedaj. Vem pa tudi, da je nek zdrav odnos in tudi neka zdrava zavest, da sem Slovenec, tu pri nas še kako potrebna, če hočemo preživeti, da ne govorimo o tem, če hočemo še napredovati, kot slovenski posamezniki in tudi ter predvsem kot slovenska narodna skupnost v Italiji. Jaz veliko raje govorim o preživetju, ker le zato gre tu pri nas, saj nam zadnje čase res povsod vse pušča in povsod vse uhaja, sami izgublamo svoje sile in največkrat se tudi sami onemogočamo z jalovimi polemikami, vse po znani slovenski zgodbi z Gorenjskega, ko sosed pravi sosedu: »Jaz ne bom imel, ampak tudi ti ne boš imel...« Kot da bi bile težave v tem, da se mora imeti, ko pa ne veš niti, zakaj bi moral to imeti in niti tega ne, da si.

Sociologi sedaj razlagajo našo dobo tako, da rečejo, da se je pač nek zid podrl in je treba zgraditi nove odnose med nami, kot zid vedno mislijo na berlinski zid sramote in ljubega miru, predvsem tu na Zahodu, kjer se

Težave Športne šole Trst Obračun dela SDZPI

Prejšnji teden je imela občni zbor tudi Športna šola Trst. Organizacija je v hudih težavah zaradi premajhnega zanimanja tistih, ki bi lahko prispevali k njenemu razvoju in razširitvi njenega poslanstva med našimi osnovnošolci. Predsednik Bojan Pavletič je v svojem poročilu opozoril na neštete probleme športne šole. Obžaloval je tudi dejstvo, da je slednja aktivna samo še na dveh šolah, to je v Miljah in pri Sv. Jakobu. Mnogi se danes ne zavedajo, je poudaril, pomembnosti dela, ki ga naša šola opravlja. Poleg telesne vzgoje nudi namreč mestnim otrokom tudi stik — večkrat edini — s slovenskim svetom izven šolskih klopi.

Športna šola Trst bo vsekakor pri svojem delu vztrajala, dokler bo le mogoče. V to so prepričani tudi novi člani odbora, ki so bili izvoljeni na občnem zboru.

V Gregorčičevi dvorani v Trstu je bil konec prejšnjega tedna 13. redni občni zbor Slovenskega deželnega združenja za poklicno izobraževanje (SDZPI). Ravnateljica zavoda Tamara Blažina je uvodoma poudarila, da razpolaga SDZPI z zadovoljivimi finančnimi sredstvi, še bolj uspešno pa naj bi bilo delovanje v novem sedežu, pa tudi deželna zakonodaja je takšni obliki vzgoje in izobraževanja precej naklonjena. Ravnateljica je nato poročala o delovanju v minulem šolskem letu in med pomembnimi novostmi omenila 50-urni tečaj informatike za prizadete. V prihodnjem šolskem letu bo 28 tečajev, 17 v Trstu in 11 v Gorici s 6.550 urami pouka.

Predsednik zavoda Branko Jazbec je svoj poseg posvetil predvsem vprašanju novega sedeža, ki bo na dvorišču Dijaškega doma v Trstu in naj bi bil kmalu dokončan.

Zasedal novoizvoljeni odbor SSŠ - tajništvo Gorica

Prejšnji teden je bila prva seja novoizvoljenega Odbora Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica. Odborniki, ki so bili izvoljeni za dvoletno mandatno dobo na 23. občnem zboru SSŠ dne 16. nov. 1993, so soglasno potrdili dosedanje odbornike, ki so že v prejšnjem odboru opravljali odgovorne funkcije v SSŠ.

Tako so bili potrjeni Leopold Devetak - predsednik, Sonja Klanjšček - podpredsednica, Marjan Voncina - tajnik in Joško Pahor - blagajnik. Sicer so take bile tudi želje ostalih šolnikov, saj so omenjeni na občnem zboru dobili največ preferenčnih glasov.

Poleg njih so v izvršnem odboru Nataša Pavlin, Enzo Pavletič, Mirka Brajnik, Slavko Tomšič in Ivan Sirk.

V razširjenem odboru so Livio Semolič, Egle Frandolič, Nadja Marinčič, Darjo Frandolič, Igor Devetak, Livio Pahor, Barbara Marassi, Martin Srebernič in Igor Petejan. Tudi temu odboru bosta stala ob strani dva zvesta spremljevalca in sicer Albin Sirk, ki ga je odbor kooptiral kot polnopravnega člana in svetovalec iz Nove Gorice Danilo Stekar.

Predsednik prof. Leopold Devetak je prisotnim poudaril vlogo slovenskega Sindikata, ki — poleg sindikalnega delovanja — že vrsto desetletij skrbi predvsem za obstoj in razvoj slovenskega šolstva v Italiji.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Helmut Peschina

BOŠ ŽE VEDELA
monodrama

Igra Mira Sardoč
Režija Jože Babič

V petek, 3. decembra, ob 20.30
ABONMA RED F

Nova zbirka Goriške MD

V Katoliški knjigarni v Gorici so v sredo, 1. decembra, predstavili letošnjo zbirko knjig Goriške Mohorjeve družbe. Prisotni so bili tudi avtorji del. Letošnja zbirka te goriške založniške hiše obsega: Koledar 1994, pesniško zbirko Brune Marije Pertot »Ko se vračajo delfini«, pričevanje o slovenskih izseljencih v Avstraliji »Možje iz Snowyja« izpod peresa Ivana Kobala, dokumentarno delo o usodi žensk, ki so šle služiti v Egipt — »Aleksandrinke« Dorice Makuc, ter 19. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki ga ureja prof. Martin Jevnikar.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

draguljarna malalan

NARODNA ULICA 28 - OPČINE (TRST) - TEL. 040/211465

nam je res »lušno godilo«, ko so predvsem slovanski narodi ječali pod težo okovov stalnizma najprej in potem raznih variant bolj ali manj trdo-mehkih socializmov; predvsem smo imeli neko gospodarsko in politično gotovost, ki je sedaj ni več in prav je tako, namreč, tudi za nas ne več, če je že za druge ni več, niti prej ni bilo. Ta naš gnili Zahod je namreč od vedno prodajal svoja gnila in stara jajca za sveža na Vzhod in posebno se je to videlo sedaj, ko se je socializem zrušil, ko so ti narodi sedaj končno spoznali, kako lažnjive so vse obljube z Zahoda in tako naprej. In tu mislim tako na ideje, ki jih je Zahod prodajal za nove, od demokracije in svobode, pa do socialnih in družbenih vzorcev, ki se že tu niso obnesli in se sedaj ne tudi na Vzhodu, da bi pa govoril o kakšnih moralnih vrednotah, ki bi jih lahko Zahod dal Vzhodu, skorajda ni govora, ker jih sam nima, zaslepljen kot je z daj-dam družbo in s tem prekletim liberalnim kapitalizmom, ki izničuje in odtuja v človeku vse človeško in tudi vse božje, če hočete: tudi vse duhovno bogastvo, ki ga človek že s tem, da je, ima v sebi.

To se je seveda videlo tudi pri nas, v naši slovenski skupnosti v Italiji, ker so se nujno morali in se bodo še bolj morali spremeniti neki odnosi, predvsem zato, ker je sedaj v Sloveniji demokracija, kateri mečejo nekateri v obraz vse mogoče odpadke in očitke, češ, da nič ne velja, ker da je bilo prej boljše, predvsem pa bolje urejeno, ampak dejstvo je, da tam, v Sloveniji, demokracija sedaj je. Kakšna je, je za sedaj še drugačnega pomena, ker

je vsem dobro mislečim jasno, da bo moralo preteči še nekaj časa, da se bodo stvari najprej uredile in potem tudi izboljšale.

Tako se nekateri sedaj jezijo, ker so se odnosi spremenili. Seveda se drugi veselijo, ker so se odnosi spremenili. Vsaj izgleda tako in tudi moralo bi biti tako. Pa ni, saj so med nami še vedno pregloboke delitve in tudi kakšnih velikih naporov, da bi se prepadi med nami zasuli, ne vidim še, saj z obeh strani ni kdo ve kako velike in dobre volje, da bi do tega prišlo. In prav v ta kontekst moram dati svoje slovenstvo in svoje vsakdanje govorjenje o tem, da sem jaz Slovenec. V ta kontekst najbolj, ker me te naše razprtije najbolj bolijo. Prepričan sem, da bi jih bilo veliko manj, če bi vsi najprej delali dobro za našo skupno stvar, ki je ohranjanje in seveda izboljševanje vsega slovenskega v Italiji. Zato vedno pravim, da sem Slovenec, zato skušam biti tu narodnjak, ampak ne v tistem slabšem pomenu ali pa kaka karikatura nekega Slovenca, tistega s pušeljcem in harmoniko ali pa kričavega bahača, ki v kraški gostilni tuli, namesto da bi pel lepo slovensko pesem. Vem, da sem za Italijane lahko zanimiv le kot Slovenec, ki je ponosen na svoje korenine in se za njihovo ohranjanje bori. Še nikdar nisem šel v nobeni narodni noši okrog, tudi zato, ker bi malce smešno izgledal, pa vendar se vsak dan zavedam, da sem drugačen, da sem Slovenec in to hočem tudi ostati, želim bi, da bi to ostali tudi moji otroci. Zanje ne sanjam kakšne posebne Evrope, »kjer se bomo vsi narodi radi imeli«, ker take Evrope ne bo, ampak samo

Furlanijo Julijsko krajino, kjer bodo lahko hodili s slovenskimi vrstniki v šole, se lahko mirno pogovarjali v slovenskem jeziku itd.

To je moje slovenstvo. To je moj nacionalizem, ki nima nobenega negativnega prizvoka. In zato ne gledam na razlike med nami, ker je teh veliko in nas samo drobijo, uničujejo, ampak skušam vedno in povsod raje gledati na dobre strani vsakogar in vsake strani. Obenem pa vem, da se bodo nekateri izmed nas še vedno kregali naprej in se še vedno zaletavali eden v drugega. Brez haska je tako početje, a nima smisla o tem, ker vem, da bo to šlo vedno tako naprej. Moje slovenstvo in moj odnos do njega pa je drugačen, ker ga hočem ohraniti in vztrajati v njem, ker je del mene in si ne morem predstavljati, da ga ne bi imel, ničla bi bil, neko revše brez duše in tudi enega od smislov v življenju.

Tvoj svet je tako velik, kot je velik tvoj jezik, pravi filozof Wittgenstein neke v svojih redkih zapisih in zelo všeč mi je njegovo pojmovanje sveta in jezika. Zato ljubim slovensko besedo in se jih učim novih, lepših in bogatejših. Ker sem del celote, ki je sedaj zame slovenska skupnost v Italiji, vem, da bo ta bogatejša za nekaj besed, če bom jaz bogatejši in tako dalje. Zato ne maram delitev na take in drugačne med nami. Razlika je, Bog ne daj, da jih ne bi bilo!, razlike in različnost so lepe stvari in bogate, življenje delajo lepše, delitev in prepadov pa ne maram.

Posebno tistih ne, ki ogrožajo in kakorkoli škodijo predvsem mojemu in šele nato seveda našemu slovenstvu.